



Manifestations of Resistance in the Story *Al-Hamamah al-Zahabiya*: Life Lessons for Children

Vahid Sabzianpoor ^{1*} | Shadi Rahimi ²

1. Corresponding Author, Professor of Arabic Language and Literature, Faculty of Literature and Humanities, Razi University, Kermanshah, Iran. E-mail: sabzianpoor@razi.ac.ir
2. Ph.D. Student of Arabic Language and Literature, Faculty of Literature and Humanities, Razi University Kermanshah, Iran. E-mail: shadi.rahimi1379@gmail.com.

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 13/11/2024

Received in revised form:
04/01/2025

Accepted: 06/01/2025

Keywords:

Al-Hamamah al-zahabiya,
Algeria,
literature, Children's
Ezzeddin Jalaveji,
Resistance literature,
Symbol.

ABSTRACT

"*Al-Hamamah al-Zahabiya*" (2021) is written by the famous Algerian writer Ezzeddin Jalaveji and portrays the historical and social events of the colonial lands that are depicted in an allegorical way to be more effective, especially for children. The charm of this children's story is due to the author's symbolic style to convey moral thoughts and teachings. The present research has investigated the relationship of the story with social and political issues and the manifestations of resistance in it via using a descriptive-analytical method. The research results indicate that the author, examining the history and culture of colonized nations such as Algeria, has portrayed the story's characters as symbols of fighters and occupiers. The author emphasizes the importance of national solidarity in resisting enemies and colonizers. The story reminds us that persistence is the only path to freedom and pride. Collective determination, hope, patience, self-confidence, unwavering resistance to the enemy, and defending the homeland—even to the point of becoming a soldier—are all manifestations of the spirit of resistance and resilience in the face of challenges. These qualities are regarded as the essential pillars of stability, often symbolized as golden doves. Jalawji clearly demonstrates that although the path of struggle may be difficult and demanding, hope and solidarity can always keep the light alive. Moreover, the people of Algeria were ultimately able to overcome the colonialists after many years. This story imparts a lesson of resistance and sacrifice, not only for children but for all generations, encouraging them to cherish their human and cultural values and pass them on to the next generation. The message emphasizes the importance of having a firm belief in humanity's capacity to create change and build a better future, a sentiment that resonates deeply with every reader.

Cite this article: Sabzianpoor, V., Rahimi, Sh. (2025). Manifestations of Resistance in the Story *Al-Hamamah al-Zahabiya*: Life Lessons for Children. *Research of Literary Texts in Iraqi Career*, 14 (4), 101-124.



© The Author(s).

Publisher: Razi University

DOI: 10.22126/rp.2025.11372.2030

Extended abstract

Introduction

Life is always full of challenges and adversities that put people in difficult situations. Meanwhile, the concept of resistance is raised as one of the basic pillars of individual and social survival. It is manifested in different ways; From standing up to personal challenges in people's daily lives to resisting oppression in the social life of human history. Algeria is one of the countries that ended colonialism and gained independence with the sacrifice and resistance of its people. This land, with a rich history, is an outstanding example of resistance and struggle for freedom against foreign domination.

All segments of Algerian society, including writers, have played a vital role in organizing the resistance and revolution. Now, more than sixty years after the country's independence, poets and writers strive to preserve and deepen the spirit of resistance, especially among the younger generation. Stories have always played an important role in shaping children's character and moral values. The story of "Al-Hamamah Al-Dahabiyya" (The Golden Dove), by Algerian writer Ezzeddin Jalawji, serves as a symbolic narrative that contains valuable lessons about courage and the importance of standing firm against pressure. This beautiful and poignant tale from his book "The Golden Chain" reminds readers that standing strong and persevering in the face of adversity to protect what is valuable is not merely a choice but a necessity.

In this story, the dove, symbolizing love and sacrifice, faces a significant challenge when the monkey enters its territory. The monkey, representing oppression and aggression, attempts to force the dove out of the olive tree, which symbolizes the identity and heritage of its ancestors. This tree is not only the home where the dove and its offspring live but also embodies their family history and values. In this situation, the dove defends itself and its young with courage and determination, demonstrating that standing up to oppressive forces can lead to victory. Although victory may not come easily, effort and dedication will bring about positive change.

In this symbolic story, the author aims to inspire the children of Algeria to appreciate and honor the sacrifice of those who gave their lives—the most precious asset of human existence—to drive enemies from their land. It also serves as a message to Palestinian children, encouraging them to confront life's challenges and persist in their efforts to reclaim their rights and values.

Method

The present article seeks to show how the story of the golden dove can act as an educational tool in the education of the future generation and play an important role in the transmission of human and social values. The data required for this research has been collected through textual evidence, analyzes and criticisms of researchers in the field of resistance literature. After collecting the data, by using the descriptive-analytical method, different dimensions of resistance that can help the growth and development of children's personality have been read.

Conclusion

This story deals with the culture of resistance, which is the lifeblood of civilization in oppressed countries, and brings valuable lessons to children, especially Algerian children. By narrating the life of a pigeon who was oppressed by a monkey and driven out of his native land, the author depicts the various manifestations of his resistance. Jalavji teaches this generation that standing up in these ways can lead to liberation from the oppression of bullies: 1- The need for collective effort and determination and the hope of victory with trust and help from God as two complementary elements, 2- Patience and Persistence to gain the opportunity to analyze and plan efficiently, 3- Necessity of self-confidence and intimidation of the enemy by using the right time and tools, 4- Spiritual strengthening and military equipment, 5- No compromise with the enemy. and portraying his crimes and 6- defending the homeland with strong determination and will to the point of being a soldier.

Results

For many years, the country of Algeria has witnessed the bravery of men and women who sacrificed their innocent lives for freedom in an effort to rid the nation of the all-encompassing French colonialism. These sacrifices served as the seeds of the country's historic revolution and kept the spirit of freedom alive in the hearts of its patriotic people.

Ezzeddin Jalavji is one of these patriots. With deep sympathy and solidarity for his own people and other nations, he created the story of the Golden Dove to honor the status and dignity of freedom fighters and to glorify the spirit of resistance against oppressors. Furthermore, he aims to promote and deepen the culture of sustainability among the generation born years after these events. This story has a profound impact on children through its artistic use of allegory. He approached this narrative with a keen eye, tailoring it to the children's generation by using simple and easily understandable symbols to craft the story.



جلوه‌های مقاومت در داستان الحماسة الذهبية: درس‌های زندگی برای کودکان

وحید سبزیان پور^{۱*} | شادی رحیمی^۲

۱. نویسنده مسئول، استاد گروه زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.

رایانامه: sabzianpoor@razi.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری، گروه زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.

رایانامه: Shadi.rahimy1379@gmail.com

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۲۳

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۱۰/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۱۷

واژه‌های کلیدی:

ادبیات کودک،

ادبیات مقاومت،

الجزایر،

الحماسة الذهبية،

عزالدين جلاوجی،

نماد.

در داستان کبوتر طلایی (الحماسة الذهبية) (۲۰۲۱) نوشته عزالدین جلاوجی نویسنده مشهور الجزایری، وقایع تاریخی و اجتماعی سرزمین‌های تحت استعمار به شیوه تمثیلی ترسیم شده‌اند تا اثربخشی بیش‌تری به ویژه بر کودکان داشته باشد. پژوهش حاضر با روش توصیفی-تحلیلی به بررسی مسائل اجتماعی، سیاسی و جلوه‌های مقاومت در داستان پرداخته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که نویسنده با نگاهی به تاریخ و فرهنگ ملت‌های تحت استعمار به‌خصوص الجزایر، سعی کرده است شخصیت‌های داستان را به مثابه نمادهایی از مبارزان و اشغال‌گران قرار داده و بر اهمیت همبستگی ملت‌ها در برابر دشمنان و استعمارگران تأکید کند. داستان یادآوری می‌کند که پایداری، تنها راه رسیدن به آزادی و سربلندی است. عزم جمعی، امید، صبر، اعتماد به نفس، عدم سازش با دشمن و هم‌چنین دفاع از وطن تا سرحد جانبازی، همگی تجلی‌گر روحیه مقاومت و پایداری در برابر چالش‌ها هستند و به عنوان مهم‌ترین مؤلفه‌های پایداری در الحماسة الذهبية شناخته می‌شوند. جلاوجی به وضوح نشان می‌دهد که اگرچه مسیر مبارزه ممکن است دشوار و پرچالش باشد؛ اما همواره امید و همبستگی می‌تواند چراغ راه را روشن نگه دارد؛ کما این‌که مردم کشور الجزایر پس از سال‌ها توانستند بر استعمارگران پیروز شوند. این داستان، نه تنها برای کودکان بلکه برای تمام نسل‌ها درسی از مقاومت و فداکاری ارائه می‌دهد که در تلاطم‌های زندگی، ارزش‌های انسانی و فرهنگی‌شان را گرامی بدارند و به نسل آتی منتقل کنند. پیام داستان، لزوم داشتن اعتقادی راسخ به ظرفیت انسانی برای تغییر و ساختن آینده‌ای بهتر است که به وضوح در دل هر خواننده‌ای می‌نشیند.

استناد: سبزیان پور، وحید و رحیمی، شادی (۱۴۰۴). جلوه‌های مقاومت در داستان الحماسة الذهبية: درس‌های زندگی برای کودکان.

پژوهشنامه ادبیات داستانی، ۱۴(۴)، ۱۰۱-۱۲۴.



حق مؤلف © نویسنده‌گان.

ناشر: دانشگاه رازی

۱. پیشگفتار

زندگی همواره مملوء از چالش‌ها و ناملایماتی است که انسان را در برابر شرایط دشوار قرار می‌دهد. در این میان، مفهوم مقاومت به عنوان یکی از ارکان اساسی بقای فردی و اجتماعی مطرح می‌شود و به شکل‌های مختلفی تجلی می‌یابد؛ از ایستادگی در برابر چالش‌های شخصی در زندگی روزمره انسان‌ها تا مقاومت در برابر ظلم و ستم در زندگی اجتماعی تاریخ بشر. کشور الجزایر از جمله کشورهایی است که با فداکاری و ایستادگی مردمش به استعمار پایان داده و استقلال را به دست آورده است. این سرزمین با تاریخچه‌ای غنی، نمونه‌ای برجسته از مقاومت و مبارزه برای آزادی در برابر سلطه بیگانگان به شمار می‌آید.

تمامی اقشار جامعه الجزایر، از جمله نویسندگان و ادیبان، نقشی حیاتی در ساماندهی مقاومت و انقلاب ایفا کرده‌اند. اکنون، با گذشت بیش از شصت سال از استقلال این کشور، شاعران و نویسندگان تلاش می‌کنند تا اندیشه مقاومت را به ویژه در میان نسل جدید حفظ و تعمیق ببخشند. داستان‌ها همواره نقش مهمی در شکل‌گیری شخصیت و ارزش‌های اخلاقی کودکان ایفا کرده‌اند. داستان *الحمامة الذهبية* (کبوتر طلایی)، اثر عزالدین جلاوجی^۱ نویسنده الجزایری، به عنوان یک روایت نمادین در عمق خود، درس‌های گران‌بهایی درباره شجاعت و اهمیت ایستادگی در برابر فشارها در بر دارد. این داستان زیبا و تأثیرگذار که از کتاب *السلسلة الذهبية (زنجیرهای طلایی)* اوست، به‌خوبی به خوانندگان یادآوری می‌کند که ایستادگی و تلاش در مواجهه با مشکلات برای حفظ آنچه که برای‌شان ارزشمند است نه تنها یک انتخاب، بلکه یک ضرورت است.

در این داستان، کبوتر به عنوان نماد عشق و فداکاری با ورود میمون به قلمرو خود، با چالشی بزرگ مواجه می‌شود. میمون که نماینده ظلم و تجاوز است، سعی دارد با اعمال زور، کبوتر را از درخت زیتون، که نماد هویت^۱ و میراث نیاکان اوست، بیرون کند. این درخت نه تنها محل زندگی کبوتر و فرزندان‌اش است، بلکه نمایان‌گر تاریخ و ارزش‌های خانوادگی آن‌ها نیز هست. در این شرایط، کبوتر با شجاعت و اراده‌ای قوی، به دفاع از خود و فرزندان‌اش می‌پردازد و نشان می‌دهد که ایستادگی و مقاومت در برابر قدرت‌های ظالم می‌تواند به پیروزی منجر شود. هر چند پیروزی ممکن است کار آسانی نباشد؛ اما تلاش و فداکاری تغییرات مثبتی را به ارمغان خواهد آورد.

۱-۱. شرح مسأله و پرسش‌های پژوهش

مقاومت^۱ به دو شکل فردی و جمعی تجلی می‌یابد. در سطح فردی، افراد ممکن است با مشکلاتی مانند بیماری، فقر یا فشارهای اجتماعی روبرو شوند و با ایستادگی و تلاش، سعی در غلبه بر این چالش‌ها داشته باشند. در سطح جمعی، جوامع و گروه‌ها ممکن است در برابر ظلم و ستم، به ویژه در شرایط نابرابر اجتماعی و سیاسی، به مقاومت بپردازند و برای حقوق خود مبارزه کنند. این دو نوع مقاومت، هر کدام به نوعی بر یک‌دیگر تأثیر می‌گذارند و می‌توانند منجر به تغییرات مثبت در زندگی فردی و اجتماعی شوند» (سپه‌وندی، ۱۳۹۹: ۲۷).

در جهان عرب، بخش عمده‌ای از ادبیات مقاومت به مبارزات آزادی‌خواهانه در لیبی و الجزائر مرتبط است که هدف آن‌ها رهایی از قید و بند استعمار ایتالیا و فرانسه بوده است» (ملازاده، ۱۴۰۲: ۳). کشور الجزایر یکی از کشورهای عربی است که در قرن بیستم شاهد بزرگ‌ترین انقلاب‌ها بوده است؛ انقلابی که با فداکاری و جان‌فشانی مردان و زنان این سرزمین، به صد و سی سال استعمار فرانسه که شامل تصرف زمین‌ها، تبعیض نژادی و سرکوب شدید آزادی‌های سیاسی بود، پایان داد. انقلاب الجزایر به منبع الهام برای سایر جنبش‌های آزادی‌بخش در آفریقا و یک نقطه عطف در تاریخ مبارزات ضد استعماری در سطح جهانی تبدیل شد» (بصیرت‌منش و خانی، ۱۳۹۶: ۶۰).

آغاز داستان‌نویسی در الجزایر به مفهوم امروزی آن به اوایل قرن بیستم برمی‌گردد. نخستین داستان‌نویسان الجزایری از جمله مولود فرعون و مولود قمری، در مدارس فرانسوی تحصیل کرده و نخستین تجربه‌های آن‌ها در زمینه ادبیات داستانی تحت تأثیر نویسندگان فرانسوی شکل گرفت. داستان مقاومت مردم الجزایر که تا رسیدن به پیروزی یک میلیون شهید داده است، داستانی نیست که بتوان آن را تنها با یک دو رمان و داستان به پایان رساند (ر.ک. برجیان، ۱۳۹۱). بسیاری از پژوهشگران در حوزه ادبیات بر این باورند که ادبیات مقاومت نوعی ادبیات منفعل و مقطعی است که صرفاً تحت تأثیر شرایط روزگار ظهور می‌یابد و پس از دستیابی به آرامش اجتماعی و سیاسی به تدریج کنار گذاشته می‌شود و از دنیای ادبیات محو می‌گردد؛ اما، این دیدگاه نادرست به نظر می‌رسد؛ زیرا ادبیات مقاومت هیچ‌گاه در هیچ دوره‌ای به‌طور کامل از بین نرفته و همواره در آثار ادبا و نویسندگان خود را بروز داده است» (محسنی‌نیا، ۱۳۸۸: ۱۴۶).

ادبیات مقاومت بخشی از هویت فرهنگی یک ملت را تشکیل می‌دهد و گسترش مداوم این ادبیات

نقش مهمی در حفظ و انتقال ارزش‌ها و دستاوردهای دوران مقاومت دارد. فراموشی این موضوع می‌تواند به کم‌رنگ شدن هویت ملی و فرهنگی منجر شود و نسل‌های آینده را از تجربیات تلخ و آموزنده تاریخ خود محروم کند؛ به‌ویژه در شرایطی که یک ملت از یک جنگ یا بحران عبور می‌کند، یادآوری تجربیات گذشته می‌تواند به ایجاد حس همبستگی و تعهد جمعی کمک کند. به علاوه، این حوزه می‌تواند بستر مناسبی برای توسعه هنر و ادبیات فراهم کند و نویسندگان و هنرمندان را به خلق آثار باارزش و تأثیرگذار تشویق کند. اهتمام سال‌های اخیر نویسندگانی هم‌چون عزالدین جلاوجی به این حوزه گویای این ادعاست. تلاش او در این حوزه نشان‌دهنده تعهد او به ترویج فرهنگ مقاومت و حفظ ارزش‌های انسانی است. او در داستان *الحمامة النهمية*، تاریخ سرشار از درس‌های آموزنده این سرزمین را به ویژه به کودکان عرب یادآوری کرده و توانسته است مفاهیم عمیق شجاعت، ایستادگی در برابر ظلم و فداکاری را به شیوه‌ای مؤثر به نسل جوان منتقل کند.

در میان آثار ادبی حوزه ادبیات مقاومت، داستان‌هایی هم‌چون *الحمامة النهمية* که این محتوا را با استفاده از نماد و نشانه‌ها به کودکان عرضه می‌کنند، اهمیت ویژه‌ای در آموزش و پرورش ذهن و روحیه آن‌ها دارند؛ چراکه نه تنها سرگرم‌کننده هستند، بلکه به عنوان ابزاری تربیتی مؤثر عمل می‌کنند و نسل‌های آینده را برای مواجهه با چالش‌های زندگی آماده می‌سازند. این داستان‌ها نه تنها به آموزش مفاهیمی چون شجاعت، ایستادگی و همبستگی کمک می‌کنند، بلکه به کودکان این امکان را می‌دهند که با دنیای پیچیده اطراف خود آشنا شوند. این نوع ادبیات به این نسل یاد می‌دهد که در مواجهه با مشکلات زندگی، باید جسارت و اعتماد به نفس داشته باشند و در سخت‌ترین شرایط با امید و اراده ادامه دهند. از سوی دیگر، این داستان‌ها می‌توانند به افزایش تفکر نقادانه کودکان کمک کنند. نویسندگان این داستان‌ها به کودکان می‌آموزند که باید با دقت به مسائل نگاه کنند و به تحلیل و بررسی آن‌ها بپردازند و با تقویت این مهارت، توانایی درک عمیق دنیا و توانایی حل مسائل را در آن‌ها ایجاد می‌کنند. این پژوهش می‌کوشد به پرسش‌های زیر پاسخ گوید:

۱- چه ارتباطی میان داستان *الحمامة النهمية* و چالش‌های اجتماعی و سیاسی معاصر الجزایر وجود دارد و چگونه می‌توان از این داستان به عنوان ابزاری آموزشی برای ارتقاء درک کودکان از این مسائل بهره برد؟

۲- چه راهکارها و تدابیری برای مقابله با قدرت‌های ظالم در داستان *الحمامة النهمية* به تصویر کشیده شده است؟

۲-۱. پیشینه پژوهش

آثار زیادی در بخش ادبیات مقاومت برای بزرگسالان و گروه سنی نوجوان نوشته شده و به تبع توجه بسیاری از پژوهشگران را به خود جلب کرده است؛ تعدادی از پژوهش‌های انجام‌شده در این حوزه که موضوعی نزدیک به پژوهش حاضر دارند، به شرح زیر معرفی می‌شوند:

- محمدعلی آذرشب و فاطمه قادری (۱۳۸۹) در کتاب *سیری در تحول ادبیات معاصر الجزایر* ۱۹۲۵-۱۹۷۵، به عنوان نخستین اثر فارسی درباره ادبیات معاصر الجزایر، ویژگی‌های ادبی این دوره را بررسی کرده و به تحلیل نهضت ادبی، آثار شعری و نثری و تحولات مربوط به آن‌ها پرداخته‌اند. همچنین تأثیر انقلاب و نهضت بر ادبیات، تعامل ادبیات با استعمار و مقاومت و نقش ادبا در پیشبرد انقلاب و پیروزی را ارزیابی کرده‌اند.

- فاطمه قادری (۱۳۸۹) در مقاله «مفدی زکریا و شعر مقاومت الجزایر»، به معرفی زکریا و مبارزات ادبی او در برابر استعمار پرداخته و با ارائه اشعارش، نقش او در شعر مقاومت الجزایر را نشان داده است.

- حسن مجیدی (۱۳۹۱) در مقاله‌ای تحت عنوان «ادبیات مقاومت و فلسفه پیدایش مقاومت در کشورهای اسلامی تحت اشغال؛ فلسطین و عراق به عنوان نمونه»، به دنبال بیان علت و چگونگی رخداد جنگ در عراق و فلسطین و تفسیر مردم این دو کشور از مقاومت بوده است.

- عباس محمدیان و مسلم رجبی (۱۳۹۵) در مقاله «جلوه‌های ادبیات پایداری در اشعار حمید سبزواری»، به سروده‌های حمید سبزواری که بیانگر رنج‌های دوران انقلاب اسلامی و مرارت‌های ملت ایران است، پرداخته‌اند و در این پژوهش به جلوه‌های ادبیات پایداری در این اشعار هم‌چون: شهادت‌طلبی، ظلم‌ستیزی، ابراز انزجار از دشمن، جان‌فشانی و... عنایت بخشیده است.

- ابراهیم فلاح (۱۳۹۷) در مقاله «جلوه‌های ادبیات مقاومت و پایداری در رجزهای علوی»، جلوه‌هایی از ادبیات مقاومت را در رجزهای علوی به تصویر کشیده است. نتایج حاصل از این تحقیق نشان داده که مؤلفه‌هایی هم‌چون شهادت در راه خدا، صبر، شجاعت، افتخار به نسب و تهدید و ارباب دشمن در رجزهای علوی با تأسی از قرآن تجلی یافته است.

برای کودکان، آن گونه که باید و شاید به این مقوله پرداخته نشده است. این درحالی است که توجه به ادبیات مقاومت برای این نسل می‌تواند به شکل‌گیری شخصیت‌های مقاوم و آگاه در برابر چالش‌های زندگی و حفظ هویت ملی کمک کند. بنابراین؛ مستلزم تلاش در خلق آثار فاخر در حوزه

ادبیات پایداری برای این گروه سنی می‌باشد؛ در زیر به دو نمونه از این پژوهش‌ها اشاره می‌شود:

- سجاد نجفی‌بهزادی و لیلیا جعفری قهفرخی (۱۴۰۰) در مقاله «بازنمایی جنگ برای کودکان در تصویرپردازی‌های شاعرانه (مطالعه موردی: نقد بلاغی تصاویر اشعار پایداری معصومه مهری قهفرخی)»، با هدف بازنمایی جنگ برای کودکان به نقد بلاغی تصاویر شعری اشعار این شاعر جوان و انقلابی پرداخته است. نتایج این پژوهش نشان داده است که شاعر برای بازنمایی جنگ از تصاویر اثباتی برای بیان میهن‌پرستی و از تصاویر ساده و سطحی برای توصیف خشونت، بی‌رحمی و زشتی‌ها بهره گرفته است تا از میزان ترسناکی و خشونت جنگ برای مخاطب کودک بکاهد.

- مینا نامور و زهرا بهرامی در مقاله «بررسی جلوه‌های ادبیات پایداری در ادبیات کودک و نوجوان»، به بررسی تأثیر ادب پایداری بر کودک و نوجوان در قالب رسانه‌هایی از جمله: سایت‌ها، فضای مجازی، تلویزیون، بازی‌ها و مجلات خاص کودک پرداخته است.

در این میان داستان *الحمامة النهمية* توسط عزالدین جلاوجی برای کودکان نوشته شده است. این اثر با زبان هنری تمثیل، که اثربخشی خاصی دارد، مفاهیم عمیق انسانی و ملی را به تصویر کشیده است. کمتر آثاری با این سبک در ادبیات کودکانه نوشته شده‌اند؛ به ویژه که بتوانند به این اندازه تأثیرگذار و ماندگار باشند. این داستان در قالب کتاب *السلسلة النهمية* (زنجیرهای طلایی) توسط وحید سبزیان‌پور و شادی رحیمی ترجمه شده است؛ با این حال، تاکنون درباره این داستان پژوهشی صورت نگرفته است.

۳-۱. روش پژوهش و چارچوب نظری

مقاله حاضر به دنبال این است که نشان دهد، چگونه داستان *الحمامة النهمية* می‌تواند به عنوان یک ابزار آموزشی در تربیت نسل آینده عمل کند و نقش مهمی در انتقال ارزش‌های انسانی و اجتماعی ایفا نماید. داده‌های مورد نیاز این پژوهش، از طریق شواهد متنی، تحلیل‌ها و نقدهای پژوهشگران حوزه ادبیات مقاومت جمع‌آوری شده است. پس از جمع‌آوری داده‌ها، با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی، ابعاد مختلف مقاومت که می‌توانند به رشد و توسعه شخصیت کودکان کمک کنند، بازخوانی شده است.

۲. خلاصه داستان

داستان با تقاضای چند کودک از پدر بزرگ برای تعریف یک حکایت آغاز می‌شود. نویسنده با این شیوه عملاً تجارب و خاطرات نسل گذشته را به بعدی منتقل می‌کند و این پیام را به نسل جدید

می‌دهد که بدانید و آگاه باشید که این سرزمین به راحتی و سادگی در اختیار شما قرار نگرفته بلکه حاصل فداکاری و ایثار کسانی است که از جان و مال خود گذشتند.

در این داستان شاهد مقاومت یک کبوتر در مقابل یک میمون هستیم. کبوتر که نماد صلح است بالای یک درخت زیتون لانه ساخته که آن هم نماد صلح و دوستی است و سالهاست که با جوجه‌هایش زندگی می‌کند. این کبوتر که جنگ طلب نیست، مورد تهدید یک میمون قرار می‌گیرد. میمون با تکیه به قدرت و زور خود قصد راندن کبوتر و اشغال آشیانه او را دارد، کبوتر ناچار می‌شود که برای دفاع از وطن خود، نوکش را تیز کند و یکی از چشم‌های میمون را درآورد. میمون که خود را در این مبارزه ناتوان می‌بیند خوک را تحریک می‌کند که اگر درخت زیتون را تصرف کنی و کبوتر و بچه‌هایش را آواره سازی، خوراک روزانه‌ات را تأمین خواهم کرد.

خوک با آن‌که از منقار تیز کبوتر می‌ترسد، به طمع تأمین خوراک خود، درخت زیتون را تصرف کرده، کبوتر را آواره بیابان می‌کند. کبوتر و بچه‌هایش در بدر و بی‌خانمان می‌شوند. آن‌ها همواره به فکر یافتن فرصتی مناسب برای بازگشت به وطن هستند. کبوتر با آموزش و تربیت جوجه‌هایش، آن‌ها را از نظر روحی و جسمی تقویت می‌کند و پس از آمادگی لازم، با حمله‌ای جمعی به میمون، که هر روز آذوقه برای خوک می‌برد، او را از پا درمی‌آورند. خوک که خود را درمانده و ضعیف می‌بیند قسم سخت می‌خورد که دست از تجاوز برمی‌دارد و آماده صلح و دوستی است. جوجه‌ها که هنوز ماهیت دشمن را تشخیص نمی‌دهند از پیشنهاد صلح استقبال می‌کنند؛ اما کبوتر با آن‌ها مخالفت کرده این پیشنهاد را یک فریب می‌داند. خوک در آخرین لحظه ترک درخت زیتون، سعی می‌کند خود را روی کبوتر و بچه‌هایش بیندازد و با کشتن آن‌ها ماهیت پلید خود را نشان دهد. کبوتر با هشیاری این حرکت ناجوان‌مردانه را خنثی کرده جان خود و بچه‌ها را نجات می‌دهد. در نهایت، خوک با زخم‌های فراوان و با ذلت و خواری سرزمین اشغال شده را ترک می‌کند. این داستان به گونه‌ای طراحی شده که علاوه بر پایداری مردم الجزایر در مقابل استعمار فرانسه با حوادثی که بر مردم فلسطین رفته است تطبیق بسیار دارد.

۱-۲. شخصیت‌ها و نمادهای داستان

استفاده از نمادها در ادبیات یکی از شیوه‌های کلیدی است که نویسندگان برای انتقال مفاهیم عمیق و پیچیده به کار می‌برند. نمادها به نویسندگان این امکان را می‌دهند که ایده‌ها و احساسات را به

شیوه‌ای غیرمستقیم و با استفاده از تصاویری ملموس و قابل درک به خوانندگان منتقل کنند و آن‌ها را به تفکر درباره معانی پنهان داستان وادارند» (حیات‌بخش و همکاران، ۱۴۰۲: ۶۱). این امر به غنای ادبیات و تأثیرگذاری آن بر خواننده کمک می‌کند؛ به‌ویژه که نویسندگان با استفاده از نمادهای جهانی یا به تعبیری فراملی^۲ می‌توانند به خوانندگان یادآوری کنند که مبارزات برای صلح، آزادی و عدالت، بخشی از تاریخ مشترک بشر است. این نوع نمادها می‌توانند به خواننده کمک کنند تا درک بهتری از زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی داستان که در فرهنگ‌های مختلف معنای مشابهی دارند، پیدا کنند. برخی از این نمادها ریشه در داستان‌های مشترک و اسطوره‌های فرهنگی دارند که به شکل‌گیری پیوندها در بین ملت‌ها و فرهنگ‌ها کمک می‌کنند و به خصوص در مواقعی که جوامع به دنبال تعامل با یک‌دیگر و ایجاد ارتباطات فرهنگی هستند، اهمیت بیشتری پیدا می‌کنند (ر.ک. مظاهری، ۱۳۹۷).

نویسنده در داستان *الحمامة/الدهیة*، هر حیوانی را در جایگاه یک طیف بشری قرار داده است تا ویژگی‌ها و رفتارهای انسانی را از طریق این موجودات زنده به تصویر بکشد:

۱-۲-۱. کبوتر

کبوترهای سفید در ذهن بشر با بی‌گناهی پیوند خورده‌اند. این پرندگان به دلیل وفاداری و مراقبت از جوجه‌های خود، به عنوان نماد معصومیت، عشق و فداکاری شناخته می‌شوند (ر.ک. سامعی و عباس‌زاده، ۱۴۰۳). نویسنده با ترسیم شجاعت یک کبوتر سفید در مواجهه با چالش‌ها و خطرات، آن را به نماینده‌ای از انسان‌هایی تبدیل می‌کند که در برابر ظلم و ستم سکوت نمی‌کنند و به دنبال احقاق حقوق‌شان هستند. این پرنده در تلاش برای حراست از درخت زیتون مبارک است. این درخت، در فرهنگ‌های مختلف به عنوان نماد صلح، امید و آرامش شناخته می‌شود. اگرچه نخستین کسانی که شاخه زیتون را به صلح و آرامش تعبیر کرده‌اند، پیروان تورات بوده‌اند (ر.ک. خداپنده، ۱۴۰۱)؛ اما به مرور، جهانیان بر سر این موضوع به توافق رسیده‌اند. سال‌هاست که این نماد در ارتباط با مقاومت مردم فلسطین و اعراب در مقابل اسرائیلیان به کار برده می‌شود و آن‌چنان با نام این کشور ممزوج شده که به نماد این کشور تبدیل شده است. بنابراین نویسنده داستان از این نماد به عنوان نزدیک‌ترین مفهوم برای مقاومت کبوتر برای حفظ سرزمین آباء و اجدادش استفاده کرده است. درخت زیتون که میراث اجداد کبوتر است، نمایان‌گر پیوند عمیق انسان‌ها با تاریخ و فرهنگ خود است. نویسنده با اشاره به این درخت، به اهمیت حفظ هویت فرهنگی و تاریخی اشاره می‌کند و نشان می‌دهد که کبوتر، نماینده انسان‌هایی هم‌چون فلسطینیان است که در برابر چالش‌ها و تهدیدات، به دنبال حفظ ارزش‌ها و اصول

خود هستند. در واقع این درخت زیتون به کبوتر یادآوری می‌کند که باید برای برقراری صلح و عدالت، نه تنها از خود بلکه از میراث و فرهنگ‌شان نیز دفاع کنند.

۲-۱-۲. میمون

از سوی دیگر، میمون با ویژگی‌هایی چون فریب‌کاری، خودخواهی و بی‌رحمی به نمایندگان انسان‌هایی تبدیل می‌شود که در دنیای واقعی با استفاده از فریب و حيله، سعی در کنترل و تسلط بر دیگران دارند و به دنبال منافع شخصی خود به حقوق دیگران بی‌توجه‌اند. این افراد با رفتارهای زیرکانه برای رسیدن به اهداف خود از هر وسیله‌ای استفاده می‌کنند، حتی اگر به دیگران آسیب برسد. توصیف میمون در شرایطی که کبوتر موفق شده است یکی از چشمانش را کور کند، یادآور موشه دایان^۳ است که بر اثر اصابت گلوله چشم چپ خود را از دست داده بود و با بستن یک چشم‌بند سیاه، اصرار داشت که چهره مخوفی داشته باشد (ر.ک. شریعتمداری، ۱۳۹۸). این تضاد میان دو نماد کبوتر و میمون به خوبی می‌تواند مخاطب را به تفکر درباره مبارزات انسانی و چالش‌های اخلاقی و اجتماعی وادارد.

۳-۱-۲. خوک

خوک یکی از ابزارهای میمون برای رسیدن به منافع شخصی است. این دو موجود در یک رابطه نمادین قرار دارند که نمایانگر همکاری‌های ناپسند در دنیای انسانی است. میمون، با ویژگی‌های فریب‌کاری و خودخواهی از خوک برای تحقق اهداف خود بهره‌برداری می‌کند. خوک که به عنوان نماد ثروت‌اندوزی و زندگی آزمندانه در فرهنگ غربی شناخته می‌شود، نمایانگر مزدورانی است که در دنیای واقعی، به راحتی تحت تأثیر تطمیع و نیرنگ قرار می‌گیرند. از سوی دیگر از خوک، در فرهنگ اسلامی به عنوان نمادی برای پلیدی، زشتی و ناپاکی استفاده می‌شود (رحیمی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۵۹). این دو نگاه به خوک سبب شده تا نویسنده داستان، او را در جایگاه شخصیتی قرار دهد که به دلیل جاذبه‌های مادی و ظاهری، به راحتی فریب می‌خورد و به دام افراد فریبکار می‌افتد. در نهایت، استفاده از نمادها و روایت داستانی حول زندگی حیوانات نه تنها به نویسنده این امکان را می‌دهد که پیام‌های عمیق را به صورت غیرمستقیم منتقل کند، بلکه به مخاطب نیز این فرصت را می‌دهد که با این مفاهیم ارتباط برقرار کند.

۲-۲. بررسی شاخصه‌های مقاومت در داستان الحماسة الذهبية

۱-۲-۲. صلح‌طلبی ملت‌های مظلوم و زیاده‌خواهی استعمار

ملت‌هایی که به منابع سایر ملت‌ها چشم طمع ندارند و سیاست‌های خارجی خود را بر پایه عدم

مداخله در امور داخلی دیگر کشورها بنا می‌نهند، صلح طلب نامیده می‌شوند. این ملت‌ها به جای روی آوردن به رقابت و نزاع بر استقلال، خودکفایی و توسعه پایدار تأکید می‌کنند. این رویکرد با ایجاد روابط مثبت و سازنده با دیگر ملت‌ها، منجر به ایجاد نظام‌های سیاسی مستقلی می‌شود که در آن تصمیم‌گیری‌ها بر اساس منافع ملی و نیازهای داخلی انجام می‌گیرد. این استقلال سیاسی به آن‌ها اجازه می‌دهد که از نفوذ قدرت‌های خارجی دور بمانند و به طور مؤثری به چالش‌های داخلی خود پاسخ دهند. همچنین، همبستگی اجتماعی میان اعضای این جوامع به تقویت هویت ملی و افزایش انسجام اجتماعی می‌انجامد و موجب می‌شود که افراد در تلاش برای پیشرفت کشور مشارکت بیشتری داشته باشند (ر.ک. مورگنتا، ۱۳۸۹: ۸۴۳). یقیناً در این فضا، ملت‌ها می‌توانند با همدلی و همکاری، آینده‌ای روشن را برای خود رقم بزنند و در برابر زیاده‌خواهی‌های استعمارگران ایستادگی کنند.

در این داستان، کبوتر با آرامش و اطمینان در دل درخت زیتون زندگی می‌کند. درختی که اجداد و نیکان او در آن به دنیا آمده و همان‌جا از دنیا رفته‌اند. کبوتر کاری جز آواز، پرواز، بازی با کودکان و لذت از طبیعت نمی‌کند، چشم طمع به اموال دیگران ندارد و با رضایت خاطر در کنار جوجه‌هایش زندگی می‌کند:

«كانت هذه الحمامة تعيش آمنة مطمئنة في حوض شجرة زيتون وارفه الظلال كثيرة الثمار، ولم يكن لتلك الحمامة ما يشغلها غير الهديل والتحليق على التلال والتمتع بروعة الطبيعة، أو كانت تقضى وقتها مع فراخها الصغار، تناغيها وتداعبها أو تقص عليها القصص الطريفة الجميلة» (جلالوجی، ۲۰۲۱: ۲۱): این کبوتر، آرام در آغوش درخت زیتونی با سایه‌ای سرسبز و میوه‌های فراوان زندگی می‌کرد. آن کبوتر کاری جز بغ‌وغو و پرواز بر فراز تپه‌ها و لذت بردن از شکوه طبیعت نداشت، یا این‌که وقتش را با جوجه‌های کوچکش می‌گذراند، نوازششان می‌کرد و با آن‌ها بازی می‌کرد یا قصه‌های جالب زیبایی برای‌شان تعریف می‌کرد.

میمون به طمع این درخت و میوه و سایه‌اش، بخشی از درخت را اشغال می‌کند، وقتی با اعتراض کبوتر روبرو می‌شود^۴ که می‌گوید:

«الشجرة شجرتي، عشت فيها منذ طفولتي، وفيها عاش آبائي وأجدادي، فما الذي جاء بك إليها؟» (جلالوجی، ۲۰۲۱: ۲۱): این درخت مال من است، از کودکی در آن زندگی کرده‌ام، آباء و اجدادم در آن زندگی کرده‌اند، چه چیزی تو را به این‌جا آورده؟.

تنها استدلال میمون برای این تجاوز، قدرت او و ضعف کبوتر است تا آن‌جا که به کبوتر اجازه

حرف زدن و اعتراض نمی‌دهد و با قلدری از کبوتر می‌خواهد که وطن خود را ترک کند:

«ما ینبغی لک ایها المعتومة أن تنطقی، أنت ضعیفة وأنا قوی، ولا حيلة لک سوی أن تغادری هذه الشجرة» (جلالوجی، ۲۰۲۱: ۲۱): چه می‌گویی احمق، تو ضعیفی و من قوی، هیچ چاره‌ای نداری جز این که این درخت را ترک کنی.

در این فرآیند، قدرت و زور به ابزاری برای تسلط و کنترل تبدیل می‌شود. استعمارگران تلاش می‌کنند تا با تحمیل اراده خود بر دیگر ملت‌ها، منابع طبیعی و فرهنگی آن‌ها را به تصرف درآورده و هویت ملی‌شان را نابود کنند (ر.ک. رحمانی، ۱۳۹۸).

۲-۲-۲. نابودی و مرگ ملت‌های ضعیف

میمون برای رسیدن به اهداف پلید خود رسماً اعلام می‌دارد که نابودی و نیستی تو نهایت آرزوی من است^۵ و اجازه زندگی آرام و لذت بخش را به خاطر منافع خودم به تو نمی‌دهم:

«لن أدعک تهنین بهذه الزيتون المباركة، وإنی عائد إليك لا محالة، کل حلمی أن أحصل علی رأسک المذهب وجناحیک الخضراوین» (جلالوجی، ۲۰۲۱: ۲۳): نمی‌گذارم از این درخت زیتون مبارک لذت ببری، حتماً به سویت برمی‌گردم، تمام آرزویم رسیدن به سر طلایی و بال‌های سبز تو است.

کبوتر چاره‌ای جز آوارگی ندارد ولی لحظه‌ای از فکر بازگشت فارغ نمی‌شود و با آن که ضعیف‌تر از میمون است از فکر خود استفاده می‌کند، منقارش را تیز کرده، شبانه میمون را غافل گیر می‌کند و یک چشم او را با نوک تیز خود نابینا می‌سازد. با این ضربه سنگین کبوتر و بچه‌هایش به آشیانه خود بازمی‌گردند.

میمون که خود را ناتوان و شکست خورده می‌بیند، به فکر استفاده از نیروهای طماع و مزدوری می‌افتد که برای پول و مطامع مادی آماده هر گونه تجاوز و خیانت هستند:

«وراح یجلبک نفسه، لا حيلة لی الا أن أستعين بصدیقی العزیز فی تحقیق هدفی، هو لن یرد لی طلباً إذ طالما خدمته خدمات جلیلة» (جلالوجی، ۲۰۲۱: ۲۴): شروع به صحبت کردن با خودش کرد، چاره‌ای ندارم جز این که از دوست عزیزم برای رسیدن به هدفم کمک بگیرم، او درخواست مرا رد نمی‌کند چون همیشه خدمات بزرگی به او کرده‌ام.

به همین سبب این ویژگی‌ها را در وجود خوک می‌بیند. خوک ترسو، فلک زده، بی‌خانمان و در عین حال احمق است، چیزی برای از دست دادن ندارد و به راحتی فریب میمون را می‌خورد:

«لا تنس أنك لا تملك بيتاً، وأنت مطارد في الأرض، منبوذ محقر، وهذا الغار الذي تسكنه الآن ليس ملكك، وقد تطرّد منه في أية لحظة» (جلالوجی، ۲۰۲۱: ۲۶). فراموش نکن که خانه‌ای نداریم، در زمین در حال تعقیبی، یک رانده‌شده حقیر هستی، این غاری که الآن در آن زندگی می‌کنی مال خودت نیست، هر لحظه ممکن است بیرونت کنند.

میمون با تطمیع خوک و وعده رفاه و آسایشی که در صورت همکاری بدست خواهد آورد، سعی در جلب مشارکت او می‌کند:

«أما إذا تغلبت على الحمامة المذهبة الرأس الخضراء الجناحين فلأنك ستأخذ بثأري أولاً، وتعيش في شجرة الزيتون المباركة هانئاً آمناً يحترمك الجميع ويقدرونك» (جلالوجی، ۲۰۲۱: ۲۶). اما اگر بر کیوتر سر طلایی سبز بال پیروز شوی، اول انتقام مرا گرفته‌ای و (بعد) در آرامش و امنیت، درحالی‌که همه به تو احترام می‌گذارند و قدرت را می‌دانند در درخت زیتون مبارک زندگی می‌کنی.

در بسیاری از جوامع، افرادی که به دلیل نداشتن اطلاعات کافی یا آموزش مناسب در وضعیت آسیب‌پذیری قرار دارند، به راحتی تحت‌تأثیر وعده‌های توخالی قرار می‌گیرند. این وعده‌ها معمولاً شامل تأمین نیازهای اقتصادی، اجتماعی و عاطفی افراد می‌شود و به آن‌ها امید می‌دهد که با پیوستن به یک گروه یا انجام کارهایی خاص، می‌توانند به زندگی بهتری دست یابند. این نوع تطمیع معمولاً به شکل فریب‌کاری انجام می‌شود. افرادی که در شرایط دشواری قرار دارند، ممکن است به دلیل نیاز به امنیت مالی یا اجتماعی، به راحتی به وعده‌های دروغین پاسخ دهند. گروه‌های قدرت‌طلب با استفاده از این نادانی، افراد را به سمت اهداف خود سوق می‌دهند و از آن‌ها به عنوان ابزارهایی برای پیش‌برد مقاصد شوم خود بهره‌برداری می‌کنند (ر.ک. سلیمی و رحیمی، ۱۴۰۲: ۱۲).

۲-۳. جلوه‌های مقاومت در داستان

۲-۳-۱. عزم جمعی و امید به پیروزی

عزم جمعی و امید به پیروزی دو عنصر کلیدی در فرآیند مقاومت هستند که به افراد و گروه‌ها کمک می‌کنند تا در برابر چالش‌ها و سختی‌ها ایستادگی کنند. عزم جمعی به معنای اتحاد و همبستگی میان افراد است که می‌تواند به آن‌ها قدرت و انگیزه بیشتری بدهد (ر.ک. زینی‌وند و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۳۵). این دو عنصر به افراد این امکان را می‌دهند که در شرایط دشوار به یک‌دیگر تکیه کنند. در واقع، عزم جمعی بدون امید به پیروزی ممکن است به یأس ختم شود و از طرف دیگر، امید به پیروزی

بدون عزم جمعی می‌تواند به انزوا و بی‌عملی بینجامد؛ بنابراین، این دو عنصر مکمل در کنار هم می‌توانند نیرویی قوی برای مقاومت و مبارزه ایجاد کنند.

عزم و اراده جمعی شخصیت‌ها در داستان الحماسة الذهبية این گونه تجلی یافته است:

«اسمعوا یا اولادی سنذهب هذه المرة جميعاً، ولن نعود حتى ننتصر، فإن الله لا يحب كل مطالب

بحقه...» (جلالوجی، ۲۰۲۱: ۳۰): گوش کنید فرزندانم، این بار همگی خواهیم رفت و تا

پیروز نشویم بر نمی‌گردیم. خداوند کسی که حق خود را مطالبه می‌کند ناامید نمی‌کند....

اعتماد به خداوند در کنار امید و اتحاد جمعی، شخصیت‌ها را به سمت جلو هدایت می‌کند. در واقع، این جمله به نوعی یک فراخوان به عمل است که نشان می‌دهد در برابر چالش‌ها و موانع ایستادگی خواهند کرد و تا پیروزی نهایی دست از تلاش نخواهند کشید. این توکل و استعانت از خداوند به شخصیت‌ها انگیزه و قدرت بیشتری می‌دهد تا در تلاش‌های خود ثابت‌قدم بمانند و در این مسیر از قدرت‌های ظالم نهراسند؛ چرا که همیشه پافشاری و اراده جمعی پیروز بوده است:

«هل رأيتم جزاء الظالم المغتبر بقوته؟ تستطيعون قهر كل الظالمين بإصراركم وإرادتكم» (جلالوجی، ۲۰۲۱):

(۳۱): آیا عاقبت ظالمی که به قدرتش مغرور است را دیدید؟ می‌توانید با اصرار و عزم بر

همه ستمگران غلبه کنید.

در بررسی تاریخ و تجارب بشری، همواره شاهد بوده‌ایم که قدرت‌های ظالم پایدار نمانده‌اند و در نهایت به عواقب وخیمی دچار شده‌اند. این عزم جمعی است که می‌تواند به عنوان یک سلاح، در برابر ستمگران مؤثر عمل کند و در نهایت به تغییرات مثبت و تحقق عدالت منجر شود و بساط بیدادگران را برچیند. هم‌چنان که سستی و لرزانی پایه‌هایی که بر مبنای ستم و بیداد بنا شده باشد را به قرار گرفتن بر خاکستر تشبیه کرده‌اند؛ به گونه‌ای که هر لحظه انتظار ویرانی‌شان می‌رود (ر.ک. موسوی آملی، ۱۳۹۰).

خوک و میمون هر دو دچار سرنوشت شوم همه متجاوزین تاریخ شدند و به بدترین شکل سزای عملش را دید و با سقوط از روی درخت به هلاکت رسید:

«كانت السقطه قوية جدا تكسرت معها عظام الخنزير وسال دمه... تدرج الخنزير بعيدا والدماء تنزف

من جسده كله إلى أن وصل إلى حافة الوادي فهوى إلى أعماقه حيث قضى نحبه» (جلالوجی، ۲۰۲۱):

(۳۳): سقوط آن قدر شدید بود که استخوان‌های خوک شکست و خونش جاری شد... خوک

افتان و خیزان دور شد، درحالی‌که خون از تمام بدنش می‌ریخت تا این‌که به لبه دره‌ای

رسید و به اعماقش سقوط کرد و در آن جا جان خود را از دست داد.

۲-۳-۲. صبر و پایداری

صبر و پایداری، نقش بسیار مهمی در مبارزه با ظلم و ستم ایفا می‌کنند. این دو ویژگی به افراد گروه‌ها این امکان را می‌دهند که در برابر فشارهای ستمگران ایستادگی کنند و به اهداف خود پایبند بمانند. صبر به معنای توانایی تحمل سختی‌ها و چالش‌ها بدون از دست دادن امید و عزم است. این ویژگی به افراد کمک می‌کند تا در مواجهه با مشکلات و ناکامی‌ها، آرامش خود را حفظ کنند و از واکنش‌های احساسی و ناگهانی پرهیزند (ر.ک. نراقی، ۱۳۸۸: ۸۰۲).

پس از آن‌که میمون درخت مبارک را اشغال می‌کند، کبوتر به جای واکنشی احساسی و آنی، سکوت اتخاذ کرده و با ترک آشیانه اجدادیش، به ظاهر شکست را می‌پذیرد؛ اما پس از تأمل و یافتن پاسخی کارآمد، موفق به بیرون راندن میمون از درخت می‌شود:

«فحملت أولادها ورفرفت بهم بعيدا إلى أعلى غصن فی الشجرة، وباتت مرتجفة بعيدة عن عشاها... ولكنها بأتت تفكر فی كيفية الخلاص من هذا القرد اللعين، وامتدت فی الليل إلى حيلة ذكية قررت أن تنفذها فی تلك الليلة» (جلالوجی، ۲۰۲۱: ۲۳): پس بچه‌هایش را برداشت و بال‌زنان آن‌ها را تا بالاترین شاخه درخت دور کرد و لرزان از لانه‌اش دور شد... اما به این فکر کرد که چطور از دست این میمون لعنتی خلاص شود. در شب به حيله‌ای هوشمندانه دست یافت که تصمیم گرفت آن شب آن را اجرا کند.

در عوض، پایداری به معنای ادامه دادن به تلاش‌ها و مبارزات با وجود موانع و دشواری‌ها است و نشان‌دهنده عزم و اراده قوی برای دستیابی به اهداف و تحقق عدالت است. نقش صبر و پایداری در فرآیند مقاومت به عنوان سلاحی مؤثر، بسیار حائز اهمیت است. هنگامی که افراد با ظلم و ستم مواجه می‌شوند، صبر به آن‌ها این امکان را می‌دهد که به جای تسلیم شدن، به تحلیل و برنامه‌ریزی بپردازند. این ویژگی آن‌ها را قادر می‌سازد تا در برابر فشارها مقاومت کنند و با تجهیز سلاح، ایجاد آمادگی ذهنی در نفرات، شناسایی نقاط ضعف و قوت خودی‌ها و دشمنان و ... به مبارزه ادامه دهند. تاریخ نشان داده است که بسیاری از جنبش‌های اجتماعی و سیاسی موفق، به دلیل صبر و پایداری افرادی که در آن‌ها شرکت داشته‌اند، به وقوع پیوسته است.

در داستان الحمامة الذهبية، کبوتر صبورانه و با پایداری به وظیفه رهبری خانواده عمل نموده و با محاسبه دقیق شرایط و امکانات، موفق به تقویت مادی و روحی گروه شده است:

«وانصرفت الحمامة عن الذهاب إلى الشجرة، واكتفت بالبقاء ليلاً ونهاراً مع فراخها... تنهض الحمامة كل صباح باكراً فتوقظ أطفالها، فتصعد بهم إلى الجبل لتعلمهم الطيران والعمل والقدرة على مواجهة

المصائب والشدائد. مرت الأيام، غدت بعدها الفرائخ قوية تحسن الطيران والتحليق والعمل ومواجهة المتاعب كلها...» (جلالوجی، ۲۰۲۱: ۲۸): کبوتر از رفتن به درخت منصرف شده بود و به ماندن شبانه روز پیش جوجه‌هایش راضی شده بود... کبوتر هر صبح زود بیدار می‌شد و سپس بچه‌هایش را بیدار می‌کرد، آن‌ها را از کوه بالا می‌برد که به آن‌ها پرواز، کار و توانایی رویارویی با مشکلات و ناملازمات را بیاموزد. روزها گذشت، پس از آن جوجه‌ها قوی شدند و به خوبی پرواز کردن، اوج گرفتن، کار کردن و مواجهه با همه مشکلات را آموختند....

تمهیدات کبوتر، به دنبال ایجاد آمادگی جسمی و ذهنی در میان فرزندان‌ش یکی از عوامل کلیدی موفقیت آن‌ها است. صرف صبورانه وقت و انرژی در ایجاد این چنین آمادگی‌ها به افراد کمک می‌کند تا توانایی‌های فیزیکی و روانی خود را افزایش دهند و در گروه به صورتی هماهنگ‌تر و مؤثرتر عمل کنند و در نتیجه در شرایط فشار و چالش‌های مختلف، کارایی بهتری داشته باشند. به این ترتیب، آمادگی جسمی و ذهنی به عنوان یک کلید موفقیت در مقاومت شناخته می‌شود و تأثیر قابل توجهی بر نتایج نهایی دارد.

۳-۲. لزوم اعتماد به نفس و ارباب دشمن

اعتماد به نفس و ارباب دشمن از جنبه‌های مهم آمادگی و تقویت مقاومت هستند. «در حقیقت، نوعی جنگ روانی پیش از نبرد فیزیکی می‌باشد» (امیری خراسانی و اکرمی‌نیا، ۱۳۹۶: ۳۳). اعتماد به نفس در برابر دشمن نقش بسیار مهمی ایفا می‌کند و می‌تواند تأثیرات عمیقی بر عملکرد فردی و گروهی داشته باشد. هنگامی که افراد به توانایی‌های خود ایمان دارند، با اراده و اشتیاق بیشتری به مبارزه می‌پردازند. این انگیزه می‌تواند به آن‌ها کمک کند تا در شرایط دشوار و بحرانی، استقامت بیشتری نشان دهند و از تسلیم شدن پرهیزند. این تصویر قوی می‌تواند به تضعیف روحیه دشمن و ایجاد ترس و احتیاط در او منجر شود.

از سوی دیگر، ارباب دشمن می‌تواند به عنوان یک ابزار استراتژیک در جنگ و مبارزه عمل کند. زمانی که دشمن احساس کند که حریفانش قوی و مصمم هستند، ممکن است از حمله یا ادامه‌داری خودداری کند. القای این احساس، روحیه و انگیزه دشمن را تضعیف می‌کند و در نتیجه، توانایی او برای برنامه‌ریزی را کاهش یافته و او را به عقب‌نشینی وادار می‌کند.

واضح است که پرنده در مقایسه با میمون از قوای جسمانی ضعیف‌تری برخوردار است؛ اما کبوتر

می‌خواهد با ایجاد یک تصویر قوی و مصمم از خود و فرزندان در ذهن دشمن، او را بترساند:

«أنت تهددني ظلما وعدوانا أيها المغتر بقوته، ولكن لا تنس أنني أقوى منك» (جلالوجی، ۲۰۲۱:

۲۱): من را به ناحق و از روی ستم تهدید می‌کنی ای کسی که به قدرت خود دچار غرور شدی، اما فراموش نکن که من از تو قوی‌ترم.

کبوتر با وجود ضعف جسمانی در مقایسه با میمون، می‌تواند با بهره‌گیری از زمان و ابزار مناسب به برتری دست یابد. این موضوع نشان می‌دهد که قدرت فیزیکی تنها عامل تعیین‌کننده نیست و هوش و برنامه‌ریزی می‌تواند نقش بسزایی در موفقیت داشته باشد. همان‌گونه که کبوتر با حمله شبانه توانست، میمون را غافل گیر کرده و او را از درخت دور کند:

«لقد أشفقت عليك ففكأت أحد عينيك، وتركك لك الأخرى، فإن عاندت وعدت ففكأت عينك

الثانية وتركك أعمى لا تبصر شيئا، فلا تفكر في العودة أيها الشقي» (جلالوجی، ۲۰۲۱: ۲۴): بر تو

دلسوزی کردم که یک چشمت را درآوردم و چشم دیگری را باقی گذاشتم، اگر لجبازی کنی و برگردی چشم دیگری را در می‌آورم و تو را کور می‌کنم و نمی‌توانی چیزی ببینی، پس فکر برگشت را نکن، ای شیطان.

این مثال به ما یادآوری می‌کند که در مواجهه با چالش‌ها، تفکر راهبردی و استفاده هوشمندانه از امکانات می‌تواند به اندازه قدرت بدنی مؤثر باشد.

علاوه بر این‌ها تهدید می‌تواند به عنوان ابزاری مؤثر برای ترساندن دشمن عمل کند و تأثیرات قابل توجهی داشته باشد. زمانی که دشمن احساس کند که در معرض تهدید جدی قرار دارد، اعتماد به نفس و انگیزه‌اش کاهش می‌یابد. این ترس می‌تواند او را وادار به اتخاذ تصمیمات احتیاطی مانند عقب‌نشینی کند. به طور کلی، تهدید به عنوان یک ابزار روانی می‌تواند احساس ضعف و اضطراب را در دشمن ایجاد کند و او را از اقدام مؤثر باز دارد. کبوتر با اظهار قدرتمندی خود سعی به ایجاد حس ناامنی و خطر برای خوک دارد:

«إنك أجبن من القرير وإلا ما كنت تهددني من داخل البيت، انزل وسعري ما أفعل بك» (جلالوجی،

۲۰۲۱: ۲۷): تو از میمون ترسوتری وگرنه از داخل خانه با من حرف نمی‌زدی، بیا پایین

ببین چه کارت می‌کنم.

کبوتر، با شناخت نقاط قوت و ضعف خود و دشمنش، توانسته است مهارت‌ها و منابع لازم برای مواجهه با دشمن را فراهم کند و برای مقابله با او برنامه‌ریزی لازم را داشته باشد؛ لذا حتی اگر یک

موجود از نظر جسمانی ضعیف‌تر باشد، با آمادگی و برنامه‌ریزی مناسب می‌تواند بر دشمنان قوی‌تر غلبه کند.

۴-۳-۲. عدم سازش با دشمن و به تصویر کشیدن جنایت‌های او

عدم سازش با دشمن و به تصویر کشیدن جنایت‌های او، جلوه‌ای از مقاومت است که به معنای ایستادگی در برابر ظالم و تلاش برای افشای حقیقت است. این جلوه از مقاومت نشان‌دهنده اراده قوی و عزم راسخ افرادی است که نمی‌خواهند به سادگی از کنار ظلم و ستم عبور کنند و به هر قیمتی از اصول و ارزش‌های خود دفاع می‌کنند. به تصویر کشیدن جنایت‌های دشمن نیز بخشی از این مقاومت است. این عمل به معنای افشای واقعیت‌ها و نشان دادن ظلم‌هایی است که دشمن بر مردم یا گروه خاصی تحمیل کرده است. با به تصویر کشیدن این جنایت‌ها، مقاومت‌کنندگان می‌توانند توجه عمومی را جلب کرده و احساس همبستگی و حمایت را در میان دیگران تقویت کنند. این کار می‌تواند به ایجاد فشار بر دشمن و همچنین جلب حمایت‌های بین‌المللی منجر شود (ر.ک. محمدیان و رجبی، ۱۳۹۵: ۲۰۴).

برش زیر از داستان، به وضوح لزوم عدم سازش با دشمن، هوشیاری در مقابل او و به تصویر کشیدن جنایت‌های او را نشان می‌دهد:

«وَأَقْسَمُ بِالْغُلَظِ الْإِيمَانُ أَنَّهُ لَنْ يَعُودَ إِلَى فَعْلَتِهِ أَبَدًا، بَلْ سَيَكُونُ صَدِيقًا حَمِيمًا وَسَيَعُوضُهَا عَنْ كُلِّ مَا لَحِقَ بِهَا. فَرَحَ الْفَرَاخُ بِهَذَا الْعَرَضِ وَطَالَبُوا أَهْلَهُمْ أَنْ يَقْبَلُوهُ لِيَمَّا يَجُتَنُّهُ مِنْهُ مِنْ فَائِدَةِ حِمْمَةٍ. غَضِبَتِ الْحَمَامَةُ غَضَبًا شَدِيدًا، وَرَدَّتْ عَلَى أُنْبَائِهَا: إِيَّاكُمْ أَنْ تَنْتَظِرُوا مِنْ عَدُوِّ خَيْرًا، وَإِيَّاكُمْ أَنْ تَتَّقُوا بِمَآكِرِ مَخَادِعٍ. وَفِي هَذَا الْوَقْتِ فَتَحَ الْخَنَزِيرُ الْقُدْرُ بَابَ حَصْنِهِ بِمَدْوًى تَامًا، وَتَسَلَّلَ مِنْهُ دُونَ أَنْ يَفْطَنَ إِلَيْهِ أَحَدٌ، ثُمَّ قَفَرَ بِجُثَّةِ الْغَلِيظَةِ لِيَسْقُطَ فَوْقَ الْحَمَامَةِ وَأُنْبَائِهَا فَيَسْحَقَهُمْ جَمِيعًا، بَالَهُ مِنْ مَآكِرِ غَيْرِ أَنْ الْحَمَامَةَ كَانَتْ يَقْطَعُ فِدْفَعَتِ أُنْبَاءِهَا بَعِيدًا وَطَارَتْ مُحَلَقَةً» (جلالوجی، ۲۰۲۱: ۳۱-۳۳): محکم‌ترین سوگندها را خورد که دیگر هرگز کاری را که انجام داده تکرار نکنند، بلکه دوست صمیمی‌ای خواهد شد و تمام اتفاقاتی را که برای او افتاده را جبران خواهد کرد.

جوجه‌ها از این پیشنهاد خوشحال شدند و از مادرشان خواستند که به خاطر مزایایی که از آن بدست می‌آورند، آن را بپذیرد. کبوتر بسیار عصبانی شد، و به فرزندانش پاسخ داد: توقع خیر از دشمن نداشته باشید، و از اعتماد به آدم حيله‌گر و فریب‌کار بپرهیزید.

در این هنگام خوک کثیف به آرامی درب را باز کرد، و از آن به پایین آمد بدون این که کسی متوجهش شود، سپس با بدن بزرگش پرید تا روی کبوتر و بچه‌هایش بیفتد و همه آن‌ها را له کند،

عجب فریب کاری! با این حال کبوتر هوشیار بود، بچه‌هایش را دور کرد و به پرواز در آمد.

خوک به عنوان یک دشمن حيله‌گر و فریب‌کار تلاش می‌کند با وعده‌های دروغین و سوگندهای سخت، اعتماد کبوتر و جوجه‌هایش را جلب کند. خوک در تلاش است تا با تظاهر به دوستی و بی‌ضرری، به هدف‌های شوم خود دست یابد. کبوتر با هوشیاری و آگاهی، به فرزندانش هشدار می‌دهد که نباید به دشمن اعتماد کنند. این واکنش نشان‌دهنده عدم سازش او با دشمن است؛ او نمی‌خواهد به فریب خوک تن دهد و به فرزندانش یادآوری می‌کند که نباید انتظار خیر از کسی داشته باشند که سابقه‌ای از خیانت و حيله‌گری دارد. این نکته به وضوح نشان می‌دهد که در مواجهه با دشمنان، باید هوشیار بود و از اعتماد به آن‌ها پرهیز کرد. عملکرد کبوتر در دور کردن جوجه‌ها و پرواز کردن به موقع، نماد مقاومت و هوشیاری در برابر خطرات است. او نه تنها از خود و فرزندانش محافظت می‌کند، بلکه نشان می‌دهد که با آگاهی و عدم سازش با دشمن، می‌توان از دام‌های او گریخت و توطئه‌هایش را خنثی کرد.

۵-۳-۲. دفاع از وطن تا سر حدّ جانبازی

دفاع از وطن تا سر حدّ جانبازی مفهوم عمیق و ارزشمندی است که به تعهد و فداکاری افراد در برابر تهدیدات و چالش‌ها اشاره دارد. این مفهوم بر این اساس بنا شده است که مدافعان، آماده‌اند تا جان خود را برای حفاظت از سرزمین، فرهنگ و ارزش‌های ملی خود فدا کنند. در این راستا، آماده‌اند تا تحمل سختی‌ها و رنج‌ها، ایستادگی در برابر ظلم و بی‌عدالتی و تلاش برای حفظ امنیت و آزادی‌شان به جانبازی ختم شود. این نوع ایثار به عنوان یک ارزش انسانی و ملی در فرهنگ‌ها و جوامع مختلف مورد احترام قرار می‌گیرد و به عنوان نمادی از شجاعت، وفاداری و عشق به وطن شناخته می‌شود. علاوه بر این، دفاع از وطن تا سر حدّ جانبازی می‌تواند الهام‌بخش نسل‌های آینده باشد و حس همبستگی و اتحاد را در میان مردم تقویت کند.

«وَمَسَاءَ ذَاتٍ یَوْمَ جَمَعْتَهُمْ جَمِیعًا فِی سَفْحِ ذَاکَ الْجَبَلِ، وَرَاحَتَ تَلْکَرِهِمْ أَنْ یَبْتَهِمَ الْحَقِیقِی هُوَ شَجَرَةٌ

الزَّیْتُونِ الَّتِی اغْتَصَبَهَا الْحَنْزِلُ الْقُدْرُ، وَأَنْ الْوَاجِبَ یَدْعُوهُمْ إِلَى أَنْ یَعُودُوا إِلَیْهَا، وَأَنْ یَسْتَرْجِعُوهَا، وَلَوْ

کُلُّ ذَکَ مَوْتَهُمْ جَمِیعًا» (جلالوجی، ۲۰۲۱: ۲۸): یک روز عصر همه آن‌ها را در دامنه آن کوه

جمع کرد، و شروع به یادآوری کرد که خانه واقعی آن‌ها درخت زیتونی است که خوک

کنیف آن را غصب کرده است و وظیفه دارند که به آن بازگردند و آن را پس بگیرند، حتی

اگر به قیمت مرگ همگی‌شان تمام شود.

تأکید کبوتر بر این که وظیفه دارند به خانه واقعی خود بازگردند و آن را پس بگیرند، نشان‌دهنده عزم و اراده قوی‌اش است. او به فرزندانش می‌گوید که حتی اگر این کار به قیمت جان‌شان تمام شود، باید برای دفاع از وطن و ارزش‌های ملی و فرهنگی خود با تمام وجود ایستادگی کنند. این پیام به آن‌ها یادآوری می‌کند که فداکاری و جانبازی در راه حفظ هویت و سرزمین‌شان نه تنها یک وظیفه، بلکه یک ارزش والای انسانی است. این جمله به فرزندان کبوتر حس مسئولیت و همبستگی را منتقل می‌کند. آن‌ها باید در کنار یک‌دیگر برای بازپس‌گیری آنچه که متعلق به آن‌هاست، تلاش کنند و در این مسیر عزمی راسخ داشته باشند.

در نهایت، کبوتر و فرزندانش با تحمل تمامی مشقات در مسیر بازپس‌گیری درخت مبارک، شادمان و قوی‌تر از گذشته پای در آشیانه مادری‌شان گذاشته و با تمام وجود آماده حراست از برکات آن در برابر گزند بیگانگان می‌شوند:

«حَلَقَتِ الْحَمَامَةُ مَعَ فَرَاخِهَا سَعْدَاءَ بَاسْتِرْجَاعِ الزَّيْتُونَةِ الْمُبَارَكَةِ وَكُلُّهُمْ عَزْمٌ عَلَى تَنْظِيفِهَا وَالاعْتِنَاءِ بِهَا
وَالدِّفَاعِ عَنْهَا بِكُلِّ مَا يَمْلِكُونَ» (جلالوجی، ۲۰۲۱: ۳۳): کبوتر با جوجه‌هایش به پرواز درآمد
درحالی‌که از بازگشت به زیتون مبارک خوشحال بودند و همگی می‌خواستند تمیزش کنند
و از آن مراقبت کنند و با همه توان از آن حراست کنند.

۳. نتیجه‌گیری

کشور الجزایر سال‌ها شاهد رشادت‌های زنان و مردانی بوده است که در تلاش برای رهایی از استعمار همه‌جانبه فرانسویان، جان‌های بی‌گناه خود را فدای آزادی کردند. این خون‌ها به‌عنوان بذر انقلاب تاریخی این کشور عمل کرده و جوانه‌های آزادی را در دل‌های مردم میهن‌دوستش زنده نگه داشته است. عزالدین جلالوجی یکی از این میهن‌دوستان است. او که همدردی و همبستگی عمیقی با مردم خود و دیگر ملت‌ها دارد، به منظور ارج نهادن به مقام و منزلت مبارزان راه آزادی و تجلیل از روحیه مقاومت در برابر بیدادگران و از همه مهم‌تر، ترویج و تعمیق فرهنگ پایداری در میان نسلی که سال‌ها بعد از این وقایع به دنیا آمده‌اند، داستان الحمامة الذهبية را خلق کرد. این داستان با زبان هنری تمثیل، تأثیر عمیقی بر کودکان دارد. او با نگاهی تیزبینانه و متناسب با نسل کودک، به این روایت پرداخته و با استفاده از ساده‌ترین و قابل‌فهم‌ترین نمادها، داستانی کودکانه را به تصویر کشیده است. این نمادها با ایجاد ارتباطی عاطفی و شناختی به کودکان کمک می‌کنند تا با چالش‌های زندگی آشنا شوند. بدین ترتیب، داستان الحمامة الذهبية به‌عنوان پلی میان دنیای خیال و واقعیت، مفاهیم پایداری را به

شیوه‌ای جذاب و ماندگار به کودکان منتقل می‌کند.

این داستان به فرهنگ مقاومت که مایه حیات تمدن کشورهای ستم‌دیده است، می‌پردازد و درس‌های ارزشمندی به ویژه برای کودکان الجزایری، به ارمغان می‌آورد. نویسنده با روایت زندگی کبوتری که مورد ستم میمون قرار گرفته و از سرزمین مادری‌اش رانده شده است، جلوه‌های مختلف مقاومت او را ترسیم می‌کند. جلاوجی به این نسل می‌آموزد که ایستادگی به این شیوه‌ها می‌تواند به رهایی از ظلم و ستم زورگویان منجر شود: ۱- لزوم تلاش و عزم جمعی و امید به پیروزی با توکل و استعانت از خداوند به عنوان دو عنصر مکمل، ۲- صبر و پایداری برای کسب فرصت تحلیل و برنامه‌ریزی کارآمد، ۳- لزوم اعتماد به نفس و ارباب دشمن با بهره‌گیری از زمان و ابزار مناسب، ۴- تقویت معنوی و تجهیز نظامی ۵- عدم سازش با دشمن و به تصویر کشیدن جنایت‌های او ۶- دفاع از وطن با عزم و اراده قوی تا سر حد جانبازی.

پی‌نوشت

۱. عزالدین جلاوجی (۱۹۶۲) نویسنده و استاد دانشگاه الجزایر است. در شهر سطیف الجزایر به دنیا آمد. او در سنین پایین فعالیت ادبی خود را آغاز کرد و اولین آثار خود را در دهه هشتاد در روزنامه‌های الجزایری و عربی منتشر کرد. به همراه تعدادی از نویسندگان «انجمن ملی خلاقیت فرهنگی» را در سال ۱۹۹۰ تأسیس کرد. در سال ۲۰۰۱ به همراه جمعی از دانشگاهیان و ادبا «انجمن اهل قلم» را تشکیل داد. در سال ۲۰۰۳ به عنوان یکی از اعضای دبیرخانه ملی اتحادیه نویسندگان الجزایر برگزیده شد. او تألیفات بسیاری دارد و بیش از ۴۰ کتاب در زمینه‌های نقد، رمان، نمایشنامه، مجموعه داستان‌های کوتاه و ادبیات کودک منتشر کرد. *الفراشات و الغیلان* (پروانه‌ها و غول‌ها) یکی از رمان‌های او است. اولین مجموعه داستان او در سال ۱۹۹۴ با عنوان *لمن تحتف الحناجر؟* (حنجره‌ها برای که فریاد می‌زنند؟) منتشر شد. او موفق به کسب جوایز ادبی متعددی شده است؛ از جمله: جایزه وزارت فرهنگ الجزایر در سال‌های ۱۹۹۷، ۱۹۹۹ و کسب جایزه کتارا برای ادبیات داستانی عربی در سال ۲۰۲۲ (رک. علی جبه، ۲۰۲۰). او در داستان نمادین *الحمامة الذهبية* می‌خواهد، الهام‌بخش کودکان الجزایر برای قدردانی و سپاس از فداکاری و ایثار کسانی باشد که با نثار جان خود که مهم‌ترین سرمایه زندگی آدمی است، دشمنان را از سرزمین خود بیرون کردند؛ هم‌چنین پیامی است به کودکان فلسطینی تا در برابر مشکلات زندگی ایستادگی کنند و برای بازپس‌گیری حقوق و ارزش‌های خود از هیچ تلاشی فروگذار نکنند.

۲. نمادهای جهانی یا فراملی به نمادهایی اطلاق می‌شوند که فراتر از مرزها و محدوده‌های ملی عمل کرده و مفاهیم و ارزش‌های مشترکی را نمایندگی می‌کنند که در جوامع مختلف به‌طور مشابه درک و شناخته می‌شوند. این نمادها به گونه‌ای طراحی شده‌اند که برای افراد از فرهنگ‌ها و ملیت‌های مختلف قابل فهم باشند؛ مثلاً، قلب در تمامی فرهنگ‌ها نماد عشق، محبت و نمایندۀ احساسات عاطفی است. به همین دلیل، این چنین نمادها قادرند زمانی که در زمینه‌های مختلف اجتماعی و سیاسی به کار می‌روند، در برابر یک جمعیت جهانی تأثیرگذار باشند؛ درحالی که به عنوان نمونه هر یک از سین‌های سفره هفت‌سین که به عنوان نمادی از زندگی و فرهنگ ایرانی شناخته می‌شوند؛ در خارج از ایران شناخته نمی‌شوند.

۳. یکی از مشهورترین فرماندهان نظامی اسرائیل و بعدها سیاست‌مدار اسرائیلی بود.

۴. نویسنده لفظ مبارک را همه جا در کنار درخت زیتون آورده است تا نشان دهد آنچه عامل دست‌اندازی به کشورهای جهان سوم

- است منابع طبیعی و ثروت‌های ملی آن‌ها مثل نفت و الماس و ... است.
۵. این سخن میمون یادآور نسل‌کشی استعمار در کشورهایی چون الجزایر و فلسطین است.
۶. تیز کردن منقار تعبیر دیگری از تجهیز نظامی و دستور قرآن کریم است: «وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ...» (سوره انفال، آیه ۶۰).

کتابنامه

- آذرشب، محمدعلی و فاطمه قادری (۱۳۸۹). *سیری در تحول ادبیات معاصر الجزایر*، یزد: دانشگاه یزد.
- امیری خراسانی، احمد و عصمت اکرمی‌نیا (۱۳۹۶). «جایگاه رجز در شعر دفاع مقدس»، *ادبیات پایدار*، ۹ (۱۶)، صص ۲۱-۴۰. <https://doi.org/10.22103/jrl.2017.1720>
- برجیان، رضیه (۱۳۹۱). «ادبیات مقاومت در الجزایر»، *مطالعات قرآنی نامه جامعه*، شماره ۱۰۱ و ۱۰۲. <https://hawzah.net/fa/Magazine/View/5659>
- بصیرت‌منش، حمید و امین خانی (۱۳۹۶). «تأثیر انقلاب الجزایر بر مبارزات سیاسی ایران به روایت انقلابیون ایرانی»، *تاریخ‌نامه انقلاب*، ۱ (۲)، صص ۵۹-۸۵.
- جلاوجی، عزالدین (۲۰۲۱). *السلسلة الذهبية، الجزایر: دارالمنتهی*.
- جلاوجی، عزالدین (۱۴۰۳). *السلسلة الذهبية، ترجمه وحید سبزیان‌پور و شادی رحیمی*، تهران: یاردانش.
- حیات‌بخش، علی، فرهاد درودگریان و مصطفی گرجی (۱۴۰۲). «نماد در داستان کوتاه مدرن فارسی»، *سبک-شناسی نظم و نشر فارسی*، ۱۶ (۹۱)، صص ۷۶-۵۵.
- خداپنده، هنگامه (۱۴۰۱). «زیتون؛ نمادی برای صلح و مقاومت». <https://kalleh.com/book/article/%D8>
- رحمانی، نازنین (۱۳۹۸). *نقش قدرت و توسل به زور در روابط بین‌الملل*، تهران: آذرفر.
- رحیمی، امین، سیده زهرا موسوی و مهرداد مروارید (۱۳۹۳). «نمادهای جانوری نفس در متون عرفانی با تکیه بر آثار سنایی، عطار و مولوی»، *متن‌پژوهی ادبی*، ۱۸ (۶۲)، صص ۱۴۷-۱۷۳.
- زینی‌وند، تورج، علی دودمان‌کوشکی و فهیمه صالحی طبس (۱۳۹۵). «بن‌مایه‌های ادب پایداری در شعر شاعران فلسطین»، *ادبیات پایداری*، ۸ (۱۵)، صص ۲۲۹-۲۵۶. <https://doi.org/10.22103/jrl.2017.1618>
- سامعی، مریم و علی عباس‌زاده (۱۴۰۳). «کبوتر»، *مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی*. <https://www.cgie.org.ir/fa/article/273197/>
- سپه‌وندی، مسعود (۱۳۹۹). «هویت شخصی و جمعی و مؤلفه‌های بارز آن‌ها در شعر محمود درویش و قیصر امین‌پور»، *کاوش‌نامه ادبیات تطبیقی*، ۱۰ (۴)، صص ۲۳-۴۰.

سلیمی، علی و شادی رحیمی (۱۴۰۲). «تحلیل زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی شکل‌گیری خشونت‌های رفتاری (رمان خریف العصافیر به مثابه گزارشی انتقادی از بحران یک نسل)»، پژوهشنامه ادبیات تعلیمی، ۱۵ (۵۹)، صص ۱-۲۰.

شریعتمداری، حسین (۱۳۹۸). «چشم‌بند موشه دایان بر چشم موشه دایان»، کیهان.

<https://www.magiran.com/article/3988845>

علی جبه، مریم (۲۰۲۰). «عزالدین جلاوجی رمز من رموز الثقافة، و الأدب العربی».

<https://www.diwanalarab.com>

فلاح، ابراهیم (۱۳۹۷). «جلوه‌های ادبیات مقاومت و پایداری در رجزهای علوی»، ادبیات پایداری، ۱۰ (۱۹)، صص ۲۲۹-۲۵۱. <https://doi.org/10.22103/jrl.2019.2312>

مجیدی، حسن (۱۳۹۱). «ادبیات مقاومت و فلسفه پیدایش مقاومت در کشورهای اسلامی تحت اشغال؛ فلسطین و عراق به عنوان نمونه»، ادبیات پایداری، ۳ (۶)، صص ۴۱۱-۴۲۷.

<https://doi.org/10.22103/jrl.2012.329>

قادری، فاطمه (۱۳۸۹). «مفدی زکریا و شعر مقاومت الجزایر»، ادبیات پایداری، ۱ (۲)، صص ۲۳۹-۲۶۰.

<https://doi.org/10.22103/jrl.2012.282>

محسنی‌نیا، ناصر (۱۳۸۸). «مبانی ادبیات مقاومت معاصر ایران و عرب»، ادبیات پایداری، ۱ (۱)، صص ۱۴۳-۱۵۸.

<https://doi.org/10.22103/jrl.2012.268>

محمدیان، عباس و مسلم رجبی (۱۳۹۵). «جلوه‌های ادبیات پایداری در اشعار حمید سبزواری»، ادبیات پایداری، ۸ (۱۴)، صص ۱۹۵-۲۱۵.

<https://doi.org/10.22103/jrl.2016.1477>

مظاهری، علی‌اکبر (۱۳۹۷). «چرا کبوتر یک نماد صلح و عشق است».

<https://rasekhoon.net/article/show/1381193/>

ملازاده، فایضه (۱۴۰۲). «جلوه‌های پایداری و مقاومت در اشعار زنان فلسطینی (با تکیه بر اشعار فدوی طوقان و سلافه حجاوی)»، چهاردهمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های مدیریت و علوم انسانی در ایران.

مورگنتا، هانس (۱۳۸۹). سیاست میان ملت‌ها، ترجمه حمیرا مشیرزاده، تهران: اداره نشر وزارت امور خارجه.

موسوی آملی، سید محسن (۱۳۹۰). «ریشه بیداد بر خاکستر است»، حدیث زندگی، شماره ۳۱.

<https://hawzah.net/fa/Magazine/View/3881/>

نراقی، ملا احمد (۱۳۸۸). معراج السعاده، قم: جمال.

نجفی‌بهزادی، سجاد و لیلا جعفری‌قهفرخی (۱۴۰۰). «بازنمایی جنگ برای کودکان در تصویرپردازی‌های شاعرانه (مطالعه موردی: نقد بلاغی تصاویر اشعار پایداری معصومه مهری قهفرخی)»، *ادبیات پایداری*،

۱۳ (۲۵)، صص ۱۹۹-۲۱۶. <https://doi.org/10.22103/jrl.2022.3231>

References

- Ali Jabba, M. (2020), Ezzeddin Jalawji's "My Secrets of Culture, and Arabic Literature". (In Arabic). <https://www.diwanalarab.com>
- Azarshab, M., Qaderi, F. (2009), "A Journey in the Evolution of Contemporary Algerian Literature", Yazd: Yazd University. (In Persian).
- Amiri-Khorasani, A., Akraminia, E. (2016), "The place of the adversary in the poem of holy defense", *Journal of Sustainable Literature*, 9 (16), pp. 21-40. (In Persian).
- Berjian, R. (2013), "Literature of resistance in Algeria", *Qur'anic Studies Namah Jamee*, No. 101 & 102. (In Persian). <https://hawzah.net/fa/Magazine/View/5659>
- Basirt-Manesh, H., Khani, A. (2016), "The influence of the Algerian revolution on Iran's political struggles according to the narrative of Iranian revolutionaries", *History of the Revolution*, 1(2), pp. 59-85. (In Persian).
- Fallah, E. (2017), "Resistance and Persistence Literature Effects in Alawite Regimes", *Persistence Literature*, 10(19), pp. 229-251. (In Persian).
- Hayat-Bakhsh, A., Darudgarian, F; Gorji, F. (2023), "Symbol in Modern Persian Short Story", *Persian Poetry and Prose Stylology*, 16 (91), pp. 55-76. (In Persian).
- Jalaweji, E. (2021), "The golden chain", Algeria: Dar Al-Mantahi. (In Arabic).
- Jalaweji, E. (2024), "The Golden Series", Translated by; Vahid Sabzianpour and Shadi Rahimi, Tehran: Yardanesh. (In Persian).
- Khodabandeh, H. (2022), "Olive; A symbol for peace and resistance". (In Persian). <https://kalleh.com/book/article/%D8>
- Mohammadian, A., Rajabi, M. (2015). "Effects of sustainability literature in Hamid Sabzevari's poems", *Sustainability Literature*, 8 (14), pp. 195-215. (In Persian).
- Mazaheri, A. (2017), "Why dove is a symbol of peace and love".(In Persian). <https://rasekhoon.net/article/show/1381193/>
- Molazadeh, F. (2023), "Effects of stability and resistance in the poems of Palestinian women (based on the poems of Fadavi Toukhan and Salafeh Hajjawi)", the 14th International Conference on Management and Humanities Research in Iran. (In Persian).
- Morgenth, H. (2008), "Politics between Nations", translated by Hamira Moshirzadeh, Tehran: Ministry of Foreign Affairs Publishing Department. (In Persian).
- Mousavi Amoli, S. (2013), "The root of violence is in the ashes", *Hadith of Life*, No. 31. (In Persian). <https://hawzah.net/fa/Magazine/View/3881/>
- Naraghi, M. (2008), "Miraj al-Saada", Qom: Jamal.

- Najafi-Behzadi, S; Jafari-Qahfarkhi, L. (2021), "Representation of war for children in poetic imagery (Case study: Rhetorical criticism of the images of the sustainability poems of Masoumeh Mehri Qahfarkhi)", *Sustainability Literature*, 13 (25), pp. 199 - 216. (In Persian).
- Qaderi, F. (2010), "Mafdi Zakaria and Algerian Resistance Poetry", *Sustainability Literature* 1 (2), pp. 260-239. (In Persian).
- Rahmani, N. (2018), "Exercise of power and recourse to force in international relations", Tehran: Azarfar. (In Persian).
- Rahimi, A., Mousavi, S., Marwarid, M. (2013), "Animal symbols of the soul in mystical texts based on the works of Sanai, Attar and Molavi", *Textual Research*, 18 (62), pp. 173-147. (In Persian).
- Samei, M., Abbaszadeh, A. (2024), "Dove", the center of the great Islamic encyclopedia. (In Persian). <https://www.cgie.org.ir/fa/article/273197/>
- Sepehwardi, M. (2019), "Personal and collective identity and their distinct components in the poetry of Mahmoud Darwish and Qaisar Aminpour", *Comparative Literature Research*, 10 (4), pp. 23-40. (In Persian).
- Salimi, A., Rahimi, S. (1402), "Analysis of the social and cultural contexts of the formation of behavioral violence (the novel Kharif-ul-Asafir as a critical report of the crisis of a generation)", *Journal of Educational Literature*, 15 (59), pp. 1- 20. (In Persian).
- Shariatmadari, H. (2018), "Moshe Dayan's blindfold on Moshe Dayan's eyes", Keihan. (In Persian). <https://www.magiran.com/article/3988845>
- Majidi, H. (2012), "Resistance literature and the philosophy of the emergence of resistance in Islamic countries under occupation; Palestine and Iraq as examples", *Sustainability Literature*, 3 (6), pp. 411-427. (In Persian).
- Mohseninia, N. (2008), "The Basics of Contemporary Iranian and Arab Resistance Literature", *Persistence Literature*, 1 (1), pp. 143-158. (In Persian).
- Zeinivand, T., Dudman-Koshki, A., Salehi-Tabas, F. (2015), "Elements of sustainable literature in the poetry of Palestinian poets", *Sustainable Literature*, 8 (15), pp. 229-256. (In Persian).